

متن سخنرانی دکتر قبادی در همایش بین‌المللی همگرایی و واگرایی

دکتر حسینعلی قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی صبح روز دوشنبه، ۲۰ اسفند ۱۳۹۷، در مراسم افتتاحیه همایش بین‌المللی همگرایی و واگرایی؛ گفت‌وگویی میان‌فرهنگی - میان‌دینی افتتاحیه همایش بین‌المللی بنیافرهنگی - بیناادیانی ضمن عرض خیرمقدم به حضار و میهمانان خارجی متنی را قرائت کرد که ترجمه آن نیز در اختیار میهمانان خارجی قرار گرفت. متن ارائه شده از سوی دکتر قبادی در این همایش به شرح زیر از نظر تان می گذرد:

خانم‌ها، آقایان، مهمانان ارجمند حاضر در همایش بین‌المللی «همگرایی و واگرایی»... ورود شما را به کشور بزرگ ایران؛ یکی از دیرین تمدن جهان و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی خیر مقدم عرض می‌کنم و آرزو مندم در طول برگزاری این همایش عظیم، با گفتگوهای سازنده و مفید، نقش موثر علم و معرفت را در حل مسائل و مشکلات دنیای انسانی و ارائه راهکارهای نیک‌زیستن به همگان بیش از پیش متمایز کنید.

امروزه، همگان واقفیم که بسیاری از بحران‌های موجود محصول انسان‌های خودخواه است که ناشی از فقدان گفتگو و نرسیدن به همدلی‌های معنوی به شمار می‌رود. گفتگو و تعامل برای بهتر ساختن حیات انسان‌ها در جوامع مختلف است اما در روزگار ما، بعضاً به واسطه سودجویی و شرارت برخی مخالفان تعالی عمومی بشر در معرض تهدید قرار گرفته است نبود گفتگو بحران‌زاست و به خوبی می‌دانیم که فقدان تعامل و همدلی، تا چه اندازه در ویران‌سازی دستاوردهای عظیم فرهنگی و تمدنی نقش ایفا کرده است. تداوم این روند می‌تواند به زوال و نابودی بخش‌های سترگ و ارزشمندی از گنجینه پرتالو میراث اجتماع بزرگ انسانی در سرتاسر دنیا بیانجامد.

این خطر بزرگ، اگرچه از سوی دلسوزان و علاقه‌مندان به فرهنگ و معرفت بشری بارها گوشزد شده است، با کمال تأسف به جدّ در حال گسترش است و به جرات می‌توان گفت: آنانی که رشد و شکوفایی تمدن و کمال مردمان را در تخالف با سودجویی و منفعت‌طلبی‌های خویش می‌یابند، با ستیزه‌گری با گفتگوگرایان، بر آنند که با کوبیدن بر طبل اختلافات و تفاوت‌ها، تا حد امکان این گنجینه بزرگ فراملی و فرافرهنگی را به نابودی بکشانند.

در این وضعیت، بر ما پژوهشگران، به ویژه در اعضای علوم انسانی است که با اذعان به ظرفیت‌های ارزش‌های فراگیر انسانی، متذکر شویم که پیش از این تفاوت‌ها، عاملی برای آسیب‌رسانی متقابل باشد، سرمایه‌ای برای معرفت‌اندوزی هم‌افزایی است و دقیقاً با اتکا به این ظرفیت میمون، می‌توان عرصه‌های اشتراکات انسانی را بازآفرینی کرد و به واسطه آن، بر اندوخته‌های گنجینه بزرگ فرهنگ و ارزش‌های بشری افزود. امروز اهالی علوم انسانی در سراسر دنیا وظیفه دارند که اولویت اخلاق‌مداری، دیگردوستی، محبت به هموع، پذیرش تفاوت‌های بشری و ایجاد زمینه گفتگو و تعامل بر سر چگونه بهتر کردن زندگی برای همه ابنای بشر و

همه صاحبان حیات را ندا در دهند و از جوامع و دولت‌ها بخواهند که با بازگشت به ریشه‌های تنومند انسان‌دوستی و تعالی‌گرایی، زشتی‌های دشمنی و جنگ و بدخواهی را عیان کنند و زیبایی‌های دوستی، صلح و خیرخواهی را برجسته سازند. در روزگاری که سودجویان و خودخواهان، با تکیه بر زمینه‌های افتراق و با پوشاندن عرصه‌های اتحاد میان انسان‌ها، جنگ‌افروزی می‌کنند و با ایجاد تفرقه و دشمنی، برخلاف طبع نیک انسانی، قدرت و ثروت را به تزویر در دستان خود منحصر می‌کنند، عالمان دانشگاهی و دانشمندان علوم انسانی بزرگ‌ترین و مهم‌ترین پناه جامعه انسانی برای یادآوری و پرده‌گشایی از فراخنای محبت و خیرخواهی عمومی هستند و می‌بایست با تشکیل سرمایه‌های انسانی گفتگومدار، در برابر نظام سلطه‌گری زر و زور و تزویر قرار گیرند و مستحکم کردن شیرازه همبستگی انسان‌ها در سرتاسر جهان را سرلوحه خویش قرار دهند.

با کمال تأسف باید گفت که در طول سال‌ها و دهه‌های اخیر، منطقه آسیای غربی به جولان‌گاه جنگ‌طلبان و طالبان دشمنی میان انسان‌ها بدل شده است. ظهور جریان‌های تمدن‌ستیزی مانند القاعده و داعش که با دستاویز قرار دادن اختلاف نظر و تفاوت‌های دیدگاه‌ها میان مومنان و دینداران، عزم خویش را برای تبر زدن بر پیکر تنومند دینداری و معنویت جزم کرده‌اند، از جمله مهم‌ترین نشانه‌های این رخداد ناگوار است که می‌بایست مجدانه و با دغدغه و تعهد به فرهنگ و ارزش‌های انسانی در برابر آن ایستاد. باید با صدای رسا، گفت که آنچه القاعده و داعش به نام اسلام در حال تکثیر آن هستند، چیزی نیست مگر ابزار واقع شدن برای مطامع سودجویان و منفعت‌طلبانی که از خون انسان‌ها معاش می‌کنند و نان می‌خورند و به غارت ارزش‌ها و هنجارهای فراتاریخی بشری مشغولند، نیست. آنها نه نماینده دین هستند و نه هرگز می‌توانند فکر، قلب و عاطفه انسان‌های دیندار را به خویش جلب کنند.

دینداری، عرصه وحدت حرکت به سمت یگانگی، پالایش درون، گفتگو و تلاش مداوم و مشترک همگان برای رسیدن به تعالی و قرب خداوند و به‌زیستنی معطوف به زیست جاودانه مرضی الهی است و آنچه در میان تمامی پیامبران و اولیای الهی و رهبران معنوی جهان مکرر بیان شده است، همین فراخوانی همه انسان‌ها به اولویت اخلاق و خیرخواهی و عشق به هم‌نوع برای ساختن دنیایی بهتر و زیباتر است، دنیایی که بذره‌های محبت در آن، مزرعه‌ای برای عشق عمومی انسان‌ها در حیات جاودانه پس از مرگ را فراهم می‌آورد. این خود نشان می‌دهد که تا چه اندازه مسئولیت ما برای زودودن غبار ناشی از خشونت خواهان از چهره خیرخواهی دینی و جوهر دین زیاد است ایجاد فضای مناسب برای گفتگو بر سر ظرفیت‌های همبستگی میان همگان بر سر ارزش‌های مورد تأکید همه ادیان، مسئولیت بزرگ و اساسی همه ما است. ما اهالی علوم انسانی در سرتاسر جهان می‌بایست خود را رسولان گفتگو و خیرخواهی عمومی بدانیم و از هر موقعیت و فرصتی برای گسترش آن بهره گیریم و در برابر نابودکنندگان گفتگو و سلطه‌خواهان ایستادگی کنیم.

همایش حاضر که به همت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ایران و با همکاری ارزشمند و شایان تقدیر بنیاد گران ارج الکساندر فون هومبولت جمهوری آلمان در حال برگزاری است، یکی از جلوه‌های این

تلاش متعهدانه در راستای گسترش فضای گفتگوی معطوف به همبستگی و دیگرخواهی در جهان است. گفتگویی که با محور قرار دادن دو دین بزرگ ابراهیمی؛ اسلام و مسیحیت؛ بر آن است که الگوی پذیرش و ستایش تفاوت‌های فرهنگی و برساختن بنایی سترگ بر پایه این تفاوت‌ها در جهت ایجاد همگرایی و همبستگی فراگیر انسانی را به دست دهد. الگویی که بر پایه آن می‌توان جان‌های آزاد و دل‌های معنای را در اشتراک نظر بر اولویت و اهمیت زیست معنوی و اخلاقی انسان‌ها در کنار یکدیگر گرد آورد و گام‌های موثر برای منزوی ساختن گرایش‌های افراط‌گرایی خودمحور و مبتنی بر دشمنی را طراحی و اجرا کرد. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ایران، با اتکا بر گنجینه سترگ تمدنی ایرانی اسلامی، در طول حیات خویش همواره چنین رویکردی را برگزیده است و تاسیس و حضور نهاد و مرکز مطالعه فرهنگ‌ها، مرکز مطالعات آسیایی، مرکز اسناد فرهنگی آسیا و دیگر بخش‌های مشابه در ساختار آن نشان از اهتمام ویژه بدین امر دارد. ما فرهنگ را امری عمومی و منتشر در عرصه زیست انسانی و فراتر از جوامع و تاریخ‌ها می‌دانیم و معتقدیم آنچه امکان شکل‌گیری، بالندگی و شکوفایی هر اجتماع انسانی را فراهم می‌آورد، همگرایی و همراهی با ارزش‌های بزرگ انسانی است که در هر برهه از زمان در هر جغرافیایی از عالم انسانی نمودار می‌شود.

همین دیدگاه مبنایی برای تشکیل این کنفرانس عظیم با حضور شما فرهیختگان از سراسر دنیا شده است. ما به دنبال آن هستیم که نشان دهیم دشمنی‌ها و تلاش‌های آنان که زیست نیک انسانی، از دستور کار خود خارج کرده و تخصص و تعدی را محور کار خود قرار داده‌اند، نمی‌تواند مانع از دغدغه بنیادین ما برای بهتر ساختن دنیا با باور به معجزه گفتگو و همدلی و خیرخواهی باشد.

ما دنیایی می‌خواهیم که دانشمندان علوم انسانی از هر زبان و فرهنگ دین، در تعاملی فراگیر، امکان بیش از پیش نزدیک ساختن آدم‌ها به یکدیگر و نهادینه ساختن بذره‌های همگرایی را فراهم آورند و بر آنیم که برگزاری این قبیل همایش‌ها فرصت مغتنمی است برای نشر و تثبیت این رویکرد و تعهد به زندگی نیکویی که همگان علی‌رغم تفاوت در دیدگاه و زبان و فرهنگ و دین می‌توانند بدان دست یابند. مقدم شما استادان و فرهیختگان علوم انسانی از سراسر جهان را گرامی می‌دارم و آرزو دارم فرصت تعامل و گفتگو در این همایش، فرصتی برای گسترش همگرایی‌های میان‌دینی و میان‌فرهنگی میان انسان‌ها باشد.

منبع: روابط عمومی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

کد: ۱۸۰۳۳